

NÚM. 17 - MARÇ 1994

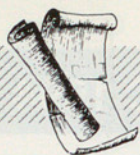
SANT FELIU DE GUÍXOLS

ARXIU I MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

- L'Hospital
- Els bots de salvament
- Ceràmica romana de Tossa de Mar

QUELCOM DE LA HISTÒRIA DEL NOSTRE HOSPITAL

INTRODUCCIÓ

L'Hospital municipal ha estat notícia, i no precisament bona, aquests dies. Per això en l'Informatiu de l'Arxiu i del Museu d'Història de la Ciutat d'aquest mes, volem ressenyar-ne quelcom de la seva llarga història -encara per fer-, tot remarcant-ne algunes dades inèdites, per tal de fer memòria a tots els guixolencs de la importància d'aquesta institució municipal. Ben segur que, coneixent-la millor, l'estimarem i valorarem també més.

L'Hospital va néixer i viure amb la població. Ha anat creixent gràcies a l'esforç material i moral de moltes generacions de guixolencs, fins arribar als nostres dies per a desenvolupar encara un bon servei ciutadà.

Parlar de la història de l'Hospital és, doncs, parlar de la història de Sant Feliu des de l'època més remota.

L'actual edifici, ultra la seva peculiaritat arquitectònica, conté i reflecteix les empremtes de l'extensa història d'aquesta institució, i n'és alhora símbol. En conseqüència, forma part de la nostra identitat com a poble, i del patrimoni que haurem de deixar, millorant-lo, als nostres fills.

Tot això no significa pas que, si les actuals necessitats de l'Hospital ho aconsellen, avui no s'hagi de buscar un nou emplaçament per a edificar-hi un edifici més idoni. Tot al contrari. En aquesta introducció ens limitem a recordar la necessitat de conservar l'edifici del carrer de l'Hospital en el mateix sentit que el Pla General ho recull en el seu Catàleg Monumental i Artístic que el declara «edifici singular de propietat pública a protegir integralment», que avui compta amb el recolzament legal de la Llei de Patrimoni.

(1) JIMENEZ, A., «De la ciutat medieval: cementiri, hospital i capella de Sant Nicolau (1305)», *Informatiu de l'Arxiu i del Museu*, 3, febrer 1990.

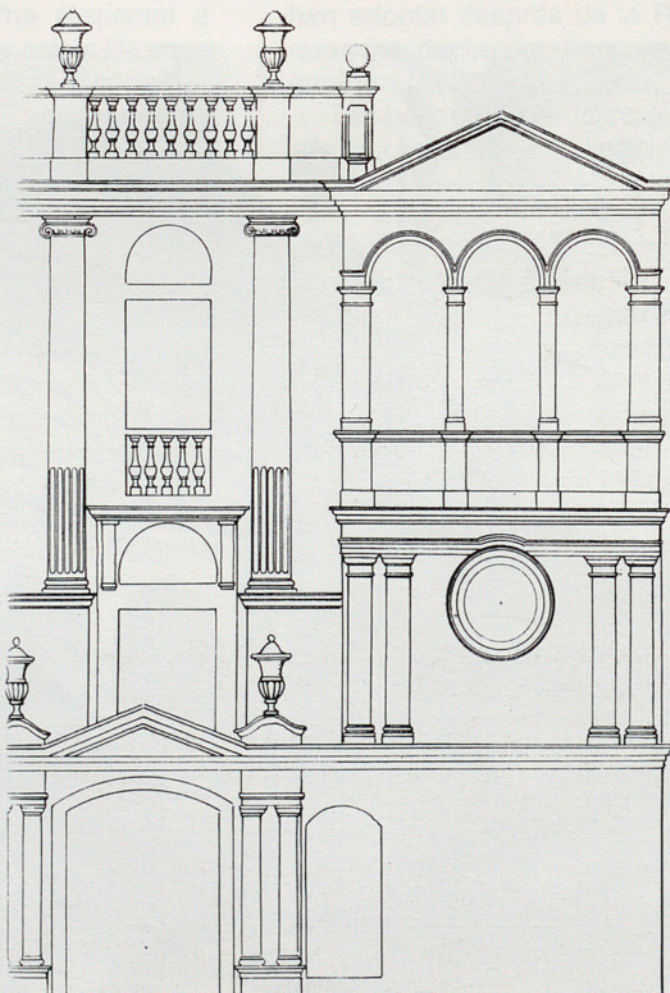
(2) AHMSFG, Sec. XXX. Existeix una còpia d'aquest pergamí al Llibre Vermell.

PRIMERES NOTÍCIES

L'Hospital, com a institució tan lligada a la realitat social del nostre poble, ja existia el 1305 quan una guixolenc hi llegà, a «l'hospital de pobres», un llit, una màfega i una manta¹. Es tracta, doncs, de la primera notícia documental de la seva antiquíssima existència.

El seu emplaçament era dins del recinte emmurallat de la vila, i molt aviat els jurats, en nom de la Universitat, expressaren el desig de fer-hi una capella. Així, per una lletra del Papa Urbà VI adreçada a l'Abat del Monestir de Sant Pere de Galligans amb data de 14 de setembre de 1379, sabem que s'havia concedit permís als habitants de Sant Feliu per a construir un altar, amb capella o sense, en honor de Sant Joan Baptista i de Sant Joan Evangelista, a l'hospital de pobres de la vila².

Tanmateix, sembla que fins molt més tard no es va fer realitat la construcció de la capella, perquè el 1534 es demanà de nou i es concedí el

Sant Feliu de Guíxols
10 de Gener -1922-

• El Administrador •

Salvador Roca

• El Arquitecto •

Joan Bordàs

Detall del plano de las obras de reforma practicadas y pendientes en el hospital municipal de Sant Feliu de Guíxols. Arquitecto Joan Bordàs (1920-1922)

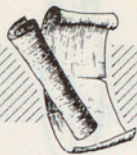

Foto de Carles Mitjà

permís davant la intenció d'enderrocar la capella de Sant Nicolau³. A partir de l'any 1548, havent-ho autoritzat el bisbat, començaren les obres que, cal suposar, duraren força temps per manca de recursos municipals.

D'altra banda, en la Sentència arbitral del senyor Berenguer de Cruïlles (1391), s'hi féu constar «com per part de la dita universitat sia stat demanat quel dit Reverent Abbat dege e sia tengut de donar e pagar perpetualment cascuna setmana al Spital e Espitaler de la dita vila la recció de pa e de vi»⁴.

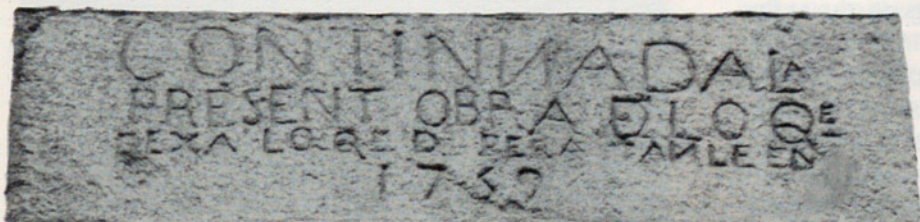
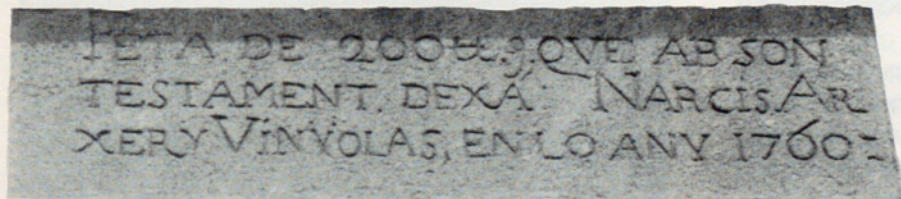
Hi havia, doncs, un espitaler o *hospitalerius* - una mena de director/administrador de l'hospital dels pobres, que era sostingut amb els cabals de l'Ajuntament tal com demostren els comptes de clavaria⁵, encara que es demanava la contribució de la senyoria feudal -el Monestir benedictí- que comptava amb el domini directe de tot el termenal.

A més, el jurats i consellers de la vila també nomenaven oïdors de comptes que cada any n'havien de supervisar l'administració.

UN NOU EDIFICI, EN EL SEU CONTEXT

El nou edifici que es farà de l'Hospital s'ha d'inserir en el marc concret de les tensions -i fins de les lluites- dels poders locals, entre la Universitat i el Monestir, en què la nostra institució social a favor dels pobres i la capella hi jugà un paper essencial. Els jurats de la vila, com a representants de la població, intentaven de trencar el monopoli parroquial que posseïa l'abat. Per aquest motiu, oferiren i demanaren als religiosos agustins la possibilitat d'establir-s'hi i regir una nova parròquia, la de Sant Joan. De tal manera que, entre 1594 i 1603 - anys d'estada dels agustins- el govern local civil estigué molt a prop de realitzar el seu anhel, que quedà truncat per la reacció interessadament contrària del Monestir.

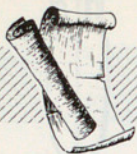
Obviament, el primitiu edifici de la institució caritativa esdevingué petit com a estatge d'un convent i d'un hospital alhora. De manera que els jurats i consellers de la Universitat acordaren el dia 8 de 1595 de buscar un solar «un lloc en lo terme de la present vila» per a edificar-hi un nou hospital, que substituirà el **vell** ocupat pels agustins que

(3) AHMSFG, Sec. XXX (N'hi ha una còpia al Llibre Vermell).

(4) AHMSFG, Llibre Vermell.

(5) HURTEBISE, *Bosquejo histórico de la villa de San Feliu de Guixols*, 1970, p. 124.

s'anomenaria a partir de llavors «l'hospital vell» o església de Sant Joan.

El nou establiment es féu fora muralles, però molt a prop de l'antic o vell (la capella de Sant Joan), a l'indret que encara avui ocupa.

El 1602 ja funcionava plenament el nou hospital fet extramurs de la vila. Constava d'un pati, un cos d'edifici amb espai suficient per a poder-lo ampliar quan convingués, i un hort amb pou i safareig⁶.

A partir d'aleshores, el patrimoni de la institució benèfica popular anà creixent a mesura que els guixolencs hi lliuraven llurs béns.

Així, per posar un exemple, a partir de 1679 en l'inventari de l'Hospital, s'hi féu constar: «Item tres quadros de fusta dorats que foren del retaule vell del altar major de la Yglesia parrochial de dita vila que estan ab una pessa».

«Item un quadro vell y esquinsat del minyó Jesús pintat al temple»⁷.

Sabem, doncs, que el vell retaule parroquial -segurament gòtic- va passar a ser patrimoni de l'Hospital en lliurar, el 1678, Domènec Rovira el nou, acabat, a la parròquia del Monestir⁸.

REFORMA I DESENVOLUPAMENT

D'acord amb el procés de transformació -manifestament palpable a la segona meitat del s. XVIII- i de progrés econòmic de la població guixolenc, més nombrosa també, el nostre Hospital experimentà un notable canvi per a poder atendre millor el creixement, en-sembla, de la demanda d'ajuda per part dels malalts.

Per tant, en aquella època, es dugueren a terme unes importants obres d'ampliació que foren possibles gràcies a les successives donacions de particulars guixolencs.

L'actual façana de l'edifici conserva, gravats, alguns noms: Pere Tauler i Narcís Arxer i Viñolas (1759-1760) qui, amb les seves deixes a l'Hospital, iniciaren una llista interminable de guixolencs que, al llarg d'aquests segles, han fet realitat els serveis socials de l'Hospital, que han perdurat fins als nostres dies.

D'aquells avantpassats guixolencs benefactors -la majoria anònims- en podríem citar molts noms dels quals tenim constància de la seva acció caritativa. Però això allargaria innecessàriament aquest resum de la història de l'Hospital. Tanma-

GOIGS EN ALABANSA DE MARIA S.^{MA} BAIX LA INVOCACIÓ DE MARE DE MISERICORDIA, Protectora del S. Hospital de la Real Vila de S. Feliu de Guixols.

Entre los homens, y Deu
Iris de pau, y concordia;
Mare de Misericordia
asistiunos, puix podeu.

En tan trista situació
nos posà l'primer pecat,
que tots fills de iniquitat
som desde la concepció;
Deu per nostra protecció
sola á Vos graciós os feu, &c.

Del Paradís desterrats
per la primera sentència,
vingué la alta Providencia
en darnos dos advocats;
los meritis pues millorats
de la causa, com se veu, &c.

Vostre Fill, y Vos apar
heu partit nostres afany,
per reparar los molts danys
que l'pecat nos va causar;
dixros pecat, que humanar
ha fet en Vos tot un Deu, &c.

Ell ab sanch, Vos ab laments,
Ell ab Creu, Vos ab dolors
nos mostrareu vostres cors

amans, encesos, ardents;
ja pues que talh sentiments
son de nostra salut preu, &c.

Mes sent ell constituït
Juge de vius, y de morts,
de sa pietat los resorts
ab la justicia te unit;
gosa sols vostre esperit
de clemencia, lley y veu, &c.

Gracia, amor, mansuetut
afabilitat, ternura,
misericordia, dulçura,
valiment tot aquí acut;
volent de esta plenitut
ferne al Home un bon hereu, &c.

Persó nostra indignitat
no te que temer ab Vos,
buscant consol, y repós
en lo centro de pietat;
pues Deu, segons Sant Bernat,
pera tots un tot vos feu, &c.

Per Vos gracia l'Just alcansa,
y lo Pecador perdó,
lo afligit consolació,
y lo atribulat bonansa:

Ancora sou de Esperansa
per qui desmarrat se veu, &c.

Pero ab qui molt expresiva
resplandeix vostra pietat,
es ab lo desamparat
malalt, que os prega ab fe viva;
tierna sempre, y compasiva
los tristos suspirs rebeu, &c.

Del Sant Esperit regida
persó la Iglesia os invoca,
de tots los homens en hoca
dels malalts salut cumplida;
Vos que sia ben oïda
nostra Oració procureu, &c.

A eix fi l' Sant Hospital
de esta Vila ab confiança,
haix vostre manto se llansa
per protecció general;
ab amor pues especial
per tots sos malalts pregueu: &c.

Si entre nosaltres, y Deu
posa lo Enemich discordia,
Mare de Misericordia
asistiunos, puix podeu.

✠. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

✠. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS.

Concede nos famulos tuos, quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis & corporis sanitate gaudere;
& gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione, à presenti liberari tristitia, & æterna perfrui
lætitia. Per Dominum nostrum, &c. ✠. Amen.

Gerona: Per Agusti Figaró Impresor de S. M.

teix, és just que -d'entre tots ells- destaquem aquí la dedicació i tasca que hi desenvolupà mossèn Narcís Marcillach (1767-1854).

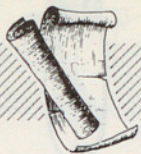
LA MUNICIPALITAT DE L'HOSPITAL I LA SEVA ADMINISTRACIÓ

La municipalitat, a la institució de l'Hospital, li és un tret inherent, inqüestionable durant tota la seva història. Però al s. XIX és quan més patent

(6) MARQUES, J.M., «Sant Feliu de Guixols el 1602». *Estudi general*. Girona, 1981. Cf. «Dades sobre el temple monàstic parroquial de Sant Feliu de Guixols. XV-XVII». *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, Vol. 5, 1986.

(7) Arxiu de l'Hospital.

(8) ESTEVA, LL., «El retaule de Domènec Rovira (1657-1678)». *Estudis del Baix Empordà*. Vol. 11.

ARXIU

es fa a través de l'abundant documentació que s'ha conservat.

El 1834, en resposta a una circular de senyor Subdelegat de la Província, l'Ajuntament l'informava així: «En esta Villa hay un Hospital de caridad que depende del Magnifico Ayuntamiento quien nombra Administradores para que lo gobiernen, procuren el alivio de los pobres enfermos y con su esmero y continuas diligencias les proporcionen lo preciso y necesario; pues que las rentas destinadas, ó propias de dicho hospital no sufragan de mucho para mantener y aliviar a los pobres que pasan allí para curar sus enfermedades...»

«Este Ayuntamiento paga de los propios con aprobacion de la Superioridad y sirven para el Médico, Cirujano y Boticario la suma de 51 ll»⁹.

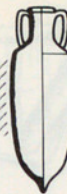
Les lleis liberals, desamortitzadores, i els diversos reials decrets i successives ordres legals

Fotos de Lluís Esteva

MUSEU

obviaren el caràcter municipal d'aquesta secular entitat. Per la qual cosa els nous Ajuntaments, simbòlicament, n'havien de prendre possessió.

Mentrestant a Barcelona es fundà una Junta anomenada d'Auxilis amb la finalitat de recollir cabals per a l'Hospital més enllà de Sant Feliu. En ella, hi participaren noms tan insignes com Narcís Sicars Lligoña, Rafael Patxot, etc.). Guixolencs, tots ells, residents en altres llocs que s'havien autoimposat el deure moral de contribuir -des d'una posició privilegiada- al bé comú del seu poble natal, mai no oblidat, quan l'Estat no cobria les necessitats de les classes socials més menesteroses.

Un administrador darrere l'altre, desinteressadament, se'n feia càrrec de la seva direcció. Recordem els noms de Francesc Girbau, Eusebi Patxot, Agustí Casas i, sobretot, Salvador Roca que ho va ser des de 1910 fins a 1932.

Aquest darrer va ser substituït per una Junta administrativa.

LES RELIGIOSES I LA CAPELLA, COM A CONCLUSIÓ

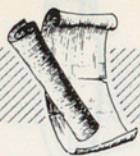
Un altre factor essencial de l'Hospital, que explica el seu bon funcionament, ha estat l'activitat social i generosa de les religioses; primer de les Carmelites de la Caritat (1858) i, més modernament, de les germanes Vetlladores de Sant Josep.

Amb motiu de la vinguda de les primeres, es bastí una nova capella, on avui encara es conserven cinc magnífics baixos relleus, bellament esculpits en alastre, de fesonomia renaixentista, probablement del s. XVII.

Àngel Jiménez

(9) AHMSFG, Sec. X, núm. 30.

NOTA PÚBLICA DE LA JUNTA DEL MUSEU SOBRE LA PROPOSTA, PER PART DE CIU, DE FER L'APARCAMENT A L'HOSPITAL

Tal i com vam fer amb la qüestió de l'aparcament al Passeig i la Rambla, la Junta Tècnica del Museu d'Història de la Ciutat ha acordat, unànimement, fer pública la seva opinió respecte a la proposta del grup de CiU de construir un aparcament a l'Hospital Municipal.

La Junta del Museu, en tant que entitat ciutadana que té com a deure vetllar per la preservació de tot el patrimoni guixolenc (arquitectònic, natural...) considera inviable aquesta proposta car comportaria la desaparició o una greu alteració d'un edifici d'indubtable valor històric i arquitectònic, els orígens del qual s'inicien el s.XVI, i que conté com a elements més destacables la capella, amb uns magnífics relleus d'alabastre probablement del s.XVII. A la façana i al pati queda reflectida l'actuació de l'arquitecte Joan Bordàs qui hi intervingué entre els anys 1914-1922.

L'Hospital Municipal està inclòs en el Catàleg Monumental i Artístic de Sant Feliu de Guíxols del Pla General de l'any 1984 com a edifici singular de propietat pública a protegir integralment «permetent-se en ells els usos públics que no comportin la degradació arquitectònica i ambiental de l'edifici». Amb el mateix grau de protecció hi ha

conjunts tan emblemàtics com el Monestir o l'Ermita de Sant Elm.

La Llei 9/93 de 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català, en la seva disposició addicional primera, esmenta que els immobles que estiguin inclosos en catàlegs de patrimoni cultural incorporats en plans urbanístics passin a tenir la categoria de béns culturals d'interès local, llevat que siguin béns culturals d'interès nacional, i queden inclosos en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català. Per tant, l'Hospital Municipal és actualment un bé catalogat i protegit. I com diu la mateixa Llei els béns que integren el Patrimoni Cultural «constituïxen una herència insubstituïble que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures».

És obvi que modificar o substituir un edifici històric per a realitzar un pàrquing no contribueix a la seva preservació. Sense cap pretensió immobiliària, la Junta del Museu no creu que aquesta proposta sigui una solució adequada. La construcció d'un aparcament i d'un nou hospital, segurament necessaris, no ha de comportar la desaparició o greu transformació d'espais i edificis que formen part del patrimoni històric, natural i cultural de Sant Feliu de Guíxols.

REUNIÓ DEL CONSELL D'ADMINISTRACIÓ DEL MUSEU

El Consell d'Administració del Servei Municipal Museu d'Història de la Ciutat el dia 2 de març es va reunir per a tractar del programa d'activitats que tindran lloc fins al mes de juny d'enguany —que trobareu ben especificat en aquest Informatiu—, i de la restauració de l'embarcació del salvament Boera, que properament tornarà a Sant Feliu. També s'aprovà la proposició urgent d'acord presentada pel President del Consell d'Administració en els següents termes:

"El Museu d'H^a de la Ciutat està regit directament per la Junta Tècnica que té encomanades, per part del Consell d'Administració, les feines de proposició i realització dels projectes de dinamització del Museu i de defensa del Patrimoni cultural en general. En aquest marc, caracteritzat per la llibertat d'acció i opinió de l'esmentada Junta, es vol destacar que en cap cas seria bona una voluntat de fiscalització ni de coacció de la llibertat d'expressió dels seus membres, tant a títol individual com col·lectiu. Al mateix temps és evident que fins aquest moment s'ha respectat la divisió de responsabilitats entre aquells que ocupen un càrrec pú-

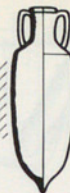
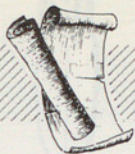
blic i la d'aquells que el detenen per pròpia voluntat i per decisió política alhora, ateses les seves qualitats manifestes en la coneixença i defensa del patrimoni.

Donat que les darreres setmanes s'ha posat en qüestió públicament la dedicació, la forma de fer i d'actuar del President de la Junta Tècnica, Àngel Jiménez, ens vol manifestar el següent:

1r.- Rebutjar la crítica confusionista i mancada de rigor envers la persona i el treball del President, barrejant-hi les desqualificacions personals amb el descrèdit professional.

2n.- Donar el total recolzament al President de la Junta Tècnica per la seva demostrada capacitat de treball i de gestió, així com per la seva actuació ferma en defensa del patrimoni cultural de la ciutat, conjuntament amb la resta de membres de la Junta".

En el capítol de precís i preguntes es parlà del deteriorament de la màquina de tren i de les possibilitats de restaurar-la i de buscar-hi un lloc més adequat. També es tractà de la restauració de la porta principal del Monestir, que està pendent de la presentació de pressupostos.

BOTS DE SALVAMENT CONSTRUÏTS A SANT FELIU DE GUÍXOLS

Sobre el prestigi i la categoria dels mestres d'aixa i calafats de la vila de Sant Feliu de Guíxols, poca cosa nova es pot afegir. És per això que, investigant sobre els bots de salvament (per un treball en preparació), vam descobrir quelcom curiós: mentre que el *Miquel de Bohera*, el bot de Sant Feliu, havia estat construït a Barcelona, dos dels millors bots de salvament que va tenir la *Sociedad Española de Salvamento de Náufragos (SESN)*, els de Cadaqués i el de Port de la Selva, eren obra d'un mestre d'aixa de Sant Feliu, Emili Bosch i Jordà. Com s'explica això? Provarem de donar una resposta amb el material del que disposem, avançant que no es tracta d'una qüestió tancada.

El maig de 1885 la Junta Local de la *SESN* a Cadaqués va encarregar a Emili Bosch la construcció d'una embarcació de salvament. Es tractava d'una llanxa oberta, que era definida per alguns com «balenera». Això no és del tot correcte, però s'utilitzà aquest adjectiu per diferenciar-lo de la típica embarcació de salvament del tipus Beeching-Peake, el clàssic bot autoredreçable (és a dir, que en cas de bolcar, recuperava ell mateix la posició original). Aquesta embarcació, avarada el 18 d'octubre d'aquell any i que va rebre el nom de *Miguel de Aguirre*, era d'una qualitat tan excepcional que era considerada un model de construcció per la Central de la *SESN* a Madrid, que recomanava a altres poblacions del litoral espanyol copiar-la. Armava 14 remos i un dels seus trets més característics era la dotació de caixes, plenes de serradures de suro, que portava a bord per guanyar estabilitat i flotabilitat.

I, de fet, els primers que ho van prendre en consideració van ser els membres de la Junta de Port de la Selva, que el mateix 1885 van fer gestions per encarregar-ne un d'igual al mateix constructor, Emili Bosch. Però si bé estaven d'acord amb el mestre d'aixa, no van contractar la construcció d'una llanxa com la de Cadaqués sinó que van optar per encarregar un típic bot del tipus anglès, autoredreçable, amb els seus característics «domos» (cossos arrodonits i buits per donar flotabilitat i facilitar la maniobra de autoredreçament) a

proa i a popa. La construcció va ser més lenta, i no va ser fins a l'agost de l'any 1887 que no va ser avarat i beneït. Aquesta embarcació va rebre el nom de *Diego Méndez*.

Per la mateixa època que la Junta de Port de la Selva encarregava el seu bot, la de Sant Feliu també feia gestions amb Emili Bosch per fer-se amb un bot de salvament, però per raons que no coneixem la cosa no va prosperar.

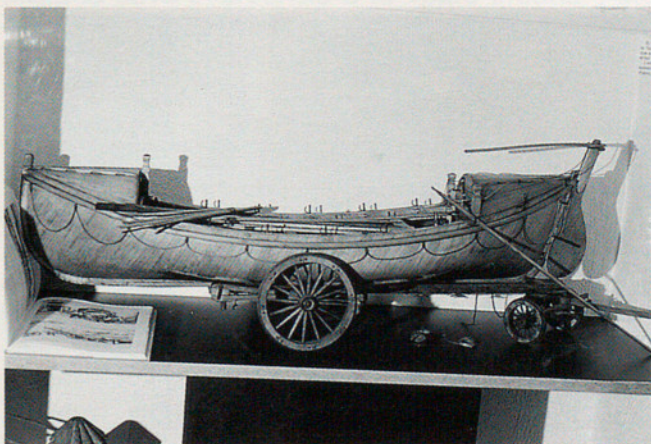
Emili Bosch i Jordà tenia, doncs, un merescut prestigi també com a constructor de bots de salvament. Però en un moment que no podem determinar, a començament dels anys noranta, aquest mestre d'aixa va tancar la seva drassana i fins i tot podria haver deixat Sant Feliu. Tenim notícies que algunes estacions d'arreu de l'Estat Espanyol demanaren a la Central de la *SESN* a Madrid que fessin gestions per localitzar-lo, sense èxit. Segurament és per això que, en el segon intent d'adquisició d'un bot per part de la Junta de Sant Feliu, al 1891, va haver-se de demanar pressupost a les drassanes Cardona, de Barcelona. Quan finalment es va portar a terme el projecte, el 1897, l'estació de Sant Feliu va haver de recórrer a un altre constructor de Barcelona, Burell i Cia.

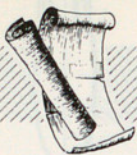
A partir de llavors, amb algunes excepcions, una gran part dels bots de salvament de tot l'estat serien construïts per les drassanes Viuda de Corbetó i Cardona, de Barcelona, mentre que no hi hauria cap altre bot de salvament construït per Emili Bosch.

Sobre la història d'aquestes dues embarcacions, no és aquest el moment de narrar-la detalladament. Si que voldríem, però, remarcar algun detall que ens sembla interessant, sobretot per valorar la perfecció del treball del guixolenc Emili Bosch. El *Miguel de Aguirre* va participar en moltes operacions de salvament, la més famosa de les quals va ser l'auxili del vapor italià *Archimede*, el 15 de desembre de 1888. La seva vida va ser molt llarga, vora 73 anys, i fins a l'últim moment va despertar l'admiració d'aquells qui sabem valorar una embarcació ben feta.

Pel que fa al *Diego Méndez*, va ser escollit, entre totes les embarcacions de salvament existents a Catalunya, per a ser exposat a l'Exposició Universal de Barcelona de l'any 1888. En aquest certamen la *SESN* tenia un lloc reservat, i en ell el bot d'Emili Bosch va poder ser admirat per milers de visitants. A part d'això, sembla que no va participar en cap operació destacada de salvament.

Malauradament, ni el *Miguel de Aguirre* ni el *Diego Méndez* han arribat als nostres dies, de forma que només ens queda recordar-los a través d'informacions escrites i d'algunes poques fotografies d'època. Ara bé, potser aquestes notes servirán per a despertar l'interès sobre la persona d'Emili Bosch, segurament el millor constructor naval de Sant Feliu de Guíxols.

EXCURSIÓ A ARBÚCIES I AL CASTELL DE MONTSORIU

El 28 de novembre del 1993 es dugué a terme una altra excursió del Museu. Al matí es va visitar La Gabella, Museu Etnològic del Montseny, visita que fou comentada pel tècnic del museu Jordi Tura. A la tarda, després de dinar a Arbúcies, s'ascendí al Castell de Montsoriu. L'estada al magnífic castell va ser força breu donat que la llum començava a minvar. Els participants en l'excursió van ser 30.

També el 27 de febrer una cinquantena d'amics del Museu anaven a Cotlliure i Sant Andreu de Sureda.

LA RESTAURACIÓ DEL DRAC DE CAN CANALS

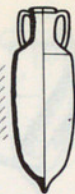
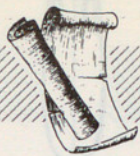

El drac modernista que estava emplaçat a la façana de Can Canals al carrer Major està essent objecte de neteja i restauració, després de ser traslladat a les dependències del Museu. Els treballs són dirigits per Néstor Sanchiz que compta amb la inestimable col·laboració de dues estudiants d'Història de l'Art.

LA RESTAURACIÓ DEL BOERA, ACABADA

Els responsables del Museu Marítim de Barcelona han comunicat a la direcció del nostre museu la finalització de les tasques de restauració del bot de salvament «Boera». Esperem que ben aviat el bot retorni a la nostra ciutat.

EL FONS MUSEOLÒGIC DE LA CIUTAT. CERÀMICA PROCEDENT DE LA VIL·LA ROMANA DE "ELS AMETLLERS" (TOSSA). VERNÍS NEGRE.

El material que presentem en aquest petit article procedeix d'una donació del Dr. Ignasi Melé al fons del Museu d'Història de la Ciutat. Bàsicament és un conjunt ceràmic, encara que hi són presents alguns materials de construcció i decoratius. La seva procedència és la vil·la de «Els Ametllers» o vil·la «Vitalis» de Tossa de Mar. Els fragments que hem triat són una mostra molt significativa del ventall cronològic que ens donen les ceràmiques de vernís negre per a aquest interessant jaciment. El seu núm. d'Inventari General del Museu és el 288.

LA VIL·LA. Ocupa la vessant oriental del Turó de Sant Magí; hi ha una terrassa a mitja muntanya on es localitza la «pars urbana» o zona residencial, i a un nivell inferior (al peu del turó) l'àmbit propi per a l'explotació agrícola, el que s'anomena «pars rustica».

La vil·la està situada en un lloc estratègic, i s'adapta de forma perfecta al terreny, domina la badia i la platja, i també té un rerepaís idoni per al conreu de la vinya i l'olivera.

Abans de l'urbanisme actual en aquest indret hi havia una zona d'ametllers, d'aquí el seu nom de vil·la de «Els Ametllers». Es aquest mateix urbanisme el que l'ha col·locat en l'actualitat en el cor mateix de la ciutat de Tossa.

Ja durant el segle passat es tenen les primeres notícies de restes gregues i romanes en aquesta zona, així com algun indicatiu d'un assentament ibèric. El primer en fer-ne esment fou Girbal el 1884, i posteriorment en va parlar Pella i Forgas el 1889.

Però no és fins el nostre segle que comencen els veritables treballs dins l'espai que ocupa la vil·la. El seu descobriment definitiu va tenir lloc el primer terç d'aquest segle, el Dr. Ignasi Melé i Farré, metge i erudit, va començar les excavacions a la «pars rustica» el 1914. En aquell moment es descobriren diversos dipòsits, una base de torcus i una premsa d'oli. El desembre de 1921 inicià la seva intervenció a la «pars urbana», on deixà al descobert la part central de la residència antiga, lloc on es localitza l'important mosaic que mostra l'antic topònim de la vil·la: «TURISSA», i el nom del seu posseïdor cap a la segona meitat del segle IV: «VITALIS» (Melé, 1922 p.11-21).

El 1933 l'Institut d'Estudis Catalans compra alguns terrenys de la «pars urbana», i el 1934-35 el professor Alberto del Castillo inicia la consolidació dels mosaics, es delimita la «pars urbana» i es descobreix el conjunt termal (López, 1992 p.75). El 1957 L'Ajuntament adquireix alguns terrenys de la zona residencial que encara no havien estat edificats; aquests van servir de parc i posteriorment d'aparcament de vehicles. El 1976 comen-

cen els treballs seriosos, diverses campanyes d'excavació, amb Batista i Zucchitello, que preparen la futura investigació (Batista-López-Zucchitello, 1980). La darrera fase de la recerca comença el 1985 i s'allarga fins l'actualitat (López, 1992).

Els darrers treballs porten a considerar una sèrie d'hipòtesis pel que fa a la vida de la vil·la i la seva evolució, però per a poder donar uns resultats convincents i definitius manca fer encara un estudi molt més aprofundit i en extensió de la totalitat de la vil·la. Les diverses fases o moments pels que passa la vil·la es podrien resumir en:

I- Nucli ibèric anterior a la vil·la (murs i sitges), amb ceràmica trobada fora de context que li dona una cronologia dels s.II-I ANE.

II- Fundació de la vil·la, amb les estructures romanes més antigues de la fi del s.I ANE. o del tombant d'era. Es funda en el lloc on hi havia l'assentament d'època ibèrica.

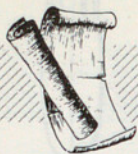
III- Creixement continu i millores des de la fi del s. I ANE. fins al s.III, en què es fan obres sumptuàries a la zona residencial (el conjunt termal).

IV- A la fi del s.III es produeix l'espai productiu, es pot relacionar amb els canvis socials d'època de Dioclecià (quan té lloc la col·locació dels mosaics).

V- Es creu que a partir del s.V hi ha un abandonament lent, sense mostres de destrucció. Encara que algunes estances es reaprofiten durant l'època medieval (s'ha localitzat una necròpolis alt-medieval del s.X-XI). L'ocupació s'ha allargat tota l'edat mitjana i més enllà.

ELS MATERIALS. A causa de la llarga vida que tingué aquest assentament, els materials que s'hi troben són variats i abarquen totes les etapes de la vil·la, lligant cronològicament moltes d'elles de forma perfecta. Les restes i els materials mostren un encadenament ben evident entre l'època ibèrica i romana, després el material ens mostra les importacions itàliques que arribaven a la vil·la, posteriorment aquestes s'abandonen per materials de tallers autòctons i després aquests deixen pas als centres sudgàl·lics que van dominar el mercat. Fins i tot quan la vil·la no funciona com a tal i s'abandona de forma progressiva, encara hi ha materials ceràmics que testimonien el reaprofitament parcial en època medieval i moderna.

Els materials més freqüents són: ceràmica de vernís negre, comuna, terra sigil·lata (aretina, sudgàl·lica, hispànica, clara), ceràmica de parets fines, lucente... però les troballes més difoses són

els mosaics del s. IV NE., juntament amb la identificació del conjunt termal (Nolla-Casas, 1984 p.208-209, i López, 1992 p.73).

Al Museu d'Història de la Ciutat es troben pocs fragments de vernís negre, la major part de la ceràmica és t. sigillata aretina, sudgàl.lica, africana i possiblement alguna hispànica.

A banda d'alguns materials de construcció i decoratius, tenim un interessant fragment de morter itàlic, objectes d'òs, metall, punxons, petxines i algun fragment d'àmfora, *dollia* i algun altre recipient ceràmic. En aquest treball tractarem la ceràmica de vernís negre.

CERÀMICA DE VERNÍS NEGRE. Aquest tipus de vaixelles es va fabricar fonamentalment per a l'exportació al món itàlic, però també a les zones de la Mediterrània Occidental, durant els segles III a I ANE. Van ser realitzades a partir de la tradició de les ceràmiques àtiques de vernís negre, anomenades també «pre-campanianes», dels segles V-IV ANE. Totes aquestes produccions reben el nom del pigment del negre del «semi-vidrat» de la superfície de les peces.

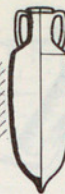
Amb la fi de les exportacions de ceràmica àtica a occident, cap a finals del s.IV ANE., es distribueixen produccions diversificades i encara no massa industrialitzades d'aquest tipus. Les produccions de la zona del golf de Lleó, amb les colònies gregues d'Empúries i Roses, dominen netament el mercat dels pobles ibèrics (taller de Rodhe -Roses-, taller de Nikia-Ion...). De la península itàlica arribaran només les produccions de l'anomenat «taller de les petites espampilles».

En acabar la II Guerra Púnica (218-202 ANE.), Roma controlarà el comerç a tota la Mediterrània Occidental i imposarà els productes itàlics, l'exportació dels quals farà desaparèixer les produccions occidentals del s.III. Així arribarà la ceràmica campaniana «A», realitzada expressament per a l'exportació, que amb tres variants diferents té una cronologia general del 225 al 50 ANE.

Amb el declivi de l'exportació de campaniana «A», que tenia els seus tallers a la Campània (zona de Nàpols), arriben a casa nostra a les portes del darrer quart del s.II ANE. les anomenades Campanianes «B» (125-50 ANE.), que tot i el nom tenien els seus centres de producció a l'Etrúria marítima. Hi ha tallers occidentals que imiten aquestes ceràmiques campanianes «B» i que s'han anomenat «B-oides».

Fins a les nostres contrades arribaren també ceràmiques de l'anomenada campaniana «C», que es produïen a Sicília, i l'anomenada «Aretina de vernís negre», que es fabricava a la zona d'Arezzo (Etrúria interior). Aquestes dues produccions, però, no es troben amb gaire freqüència als nostres jaciments.

Vers el tombant d'era, les ceràmiques de vernís

negre aniran perdent mercat en benefici de la «Terra Sigillata Aretina» i les posteriors, que prendran diferents tonalitats vermelloses en la seva superfície.

Presentem alguns fragments de ceràmica de vernís negre (els més significatius), tenint en compte la seva descontextualització (no es poden relacionar amb estructures o estrats). Malgrat això, farem una aproximació cronològica a partir de la nova llum que han donat les darreres investigacions i que ja hem esmentat anteriorment.

FRAGMENTS ESTUDIATS. FIGURA 1: Fragment de vora d'un vernís negre brillant amb tons blavosos, en bon estat de conservació i que presenta una pasta d'un beix clar i un tall uniforme. El desgreixant és difícil d'apreciar. Es tracta d'una campaniana «B», amb la seva producció a l'Etrúria marítima, que ens dóna una cronologia de 125-50 ANE., forma Lamboglia 5. Es tracta d'una pàtera poc profunda, amb un angle molt tancat tendint a l'horitzontalitat, i de grans dimensions. Molt propera a les variants de les formes de Morel núms. 2286 i 2287.

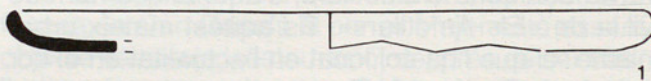

FIG.1 -Pàtera poc profunda de campaniana «B».Forma Lamb.5.

FIGURA 2: Fragment de vora d'un vernís negre brillant i pasta de color beix amb desgreixant petit però visible a ull nu. Sembla tractar-se d'una campaniana «B» altre cop. Forma Lamboglia 1, amb decoració exterior sota la vora de petits acanallats. La majoria de les formes properes a la nostra dins la taula de Morel són les variants núms. 321 a 324, i especialment les 2322 c1 i 2323 k1, que són dubtoses respecte a l'atribució dintre de les produccions de campaniana «B» o «B-oides» de Campània i imitacions occidentals. Per aquest problema donem una cronologia àmplia entre el 125-30 ANE.

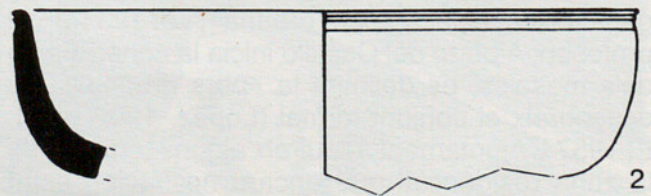

FIG.2 -Tassa de fons ample de campaniana «B».Forma Lamb.1.

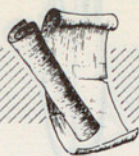

FIGURA 3: Fragment de fons amb peu, d'un vernís negre brillant perdut en algunes zones (peça rodada i ratllada). Presenta una pasta de color marró-vermellós, amb petits grans de desgreixant blanc. Es tracta d'una campaniana «A» en les seves variants antiga o mitjana (225-100 ANE.), i correspon a una copa de petites dimensions que es podria atribuir a una d'aquestes formes: Lamboglia 24,25,27 o 34. Presenta una roseta central circular, al fons intern, documentada a Cartegena, i d'altres molt similars a Empúries, sobre campaniana «A».

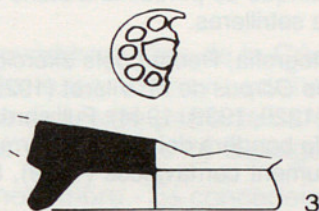

FIG.3 -Fons d'una copa de petites dimensions de campaniana «A» amb roseta central circular.

FIGURA 4: Fons i peu de vernís negre molt malmès i pasta d'un beix clar. Es tracta d'una producció del taller de Nikia-Ion que tindria el seu centre a la zona del golf de Roses. En el seu fons és visible una estampeta central cruciforme amb les restes epigràfiques molt malmeses, encara que es distingeix amb claredat una «N», a més de les parts inferiors de tres palmetes, amb els dos parells de fulles inferiors afrontades, tal com és típic en aquest taller. Per aquest tipus de produccions tenim una cronologia del 250-200 ANE.

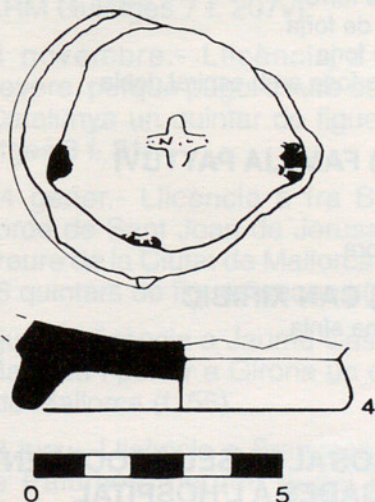

FIG.4 -Fons del taller de Nikia-Ion amb estampeta cruciforme i restes de palmetes.

FIGURA 5: Vora de vernís brillant, poc homogeni, amb marques de pinzell i ratllat. Presenta una pasta ben depurada, de certa porositat i d'un color marró-vermellós. Pel que fa a la forma és propera a la sèrie núm. 2950 de Morel. Podria tractar-se d'una imitació local o regional.

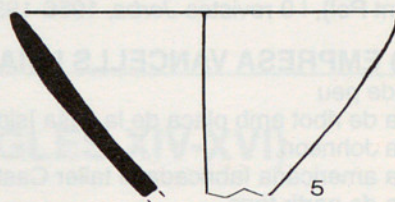

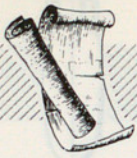
FIG.5 -Vora d'un vas de campaniana «A» o imitació.

A banda dels fragments estudiats, comptem amb un fragment de vora de Lamboglia 5 que podria pertànyer al tipus que Sanmartí anomena «emporità F»; a més de dos fragments de nanses amb el vernís molt malmès i de difícil classificació però que intuïm de cronologia enreclada.

Jordi Colomeda
Carme Montalban

BIBLIOGRAFIA

- BATISTA,R.-LOPEZ,A.-ZUCCHITELLO,M. (1980) «Noves aportacions al coneixement de la vil.la romana dels Ametllers,Tossa» a *Quaderns d'Estudis Tossencs*, núm. 1, Tossa de Mar.
- BELTRAN, M. (1978) *Cerámica romana: tipología y clasificación*. Saragossa.
- LOPEZ, A. (1992) «Les primeres estratigrafies a la vil.la romana dels Ametllers,Tossa (Selva)» a *Tribuna d'Arqueologia*, 1990-91, p. 73-94. Barcelona.
- MELE, I.(1922) «Converses sobre les excavacions de la vil.la romana de Tossa» a *Butlletí del Grup Excursionista Gironí*.
- MOREL,J.P. (1981). *Ceramique campanienne. Les formes*(2 vols.). Escola Francesa de Roma.
- NOLLA,J.M.-CASAS,J. (1984) *Carta arqueològica de les comarques de Girona.El poblament d'època romana al nord-est de Catalunya*. CEIAG, Girona.
- SANMARTI,E. (1978) *La cerámica campaniense de Emporion i Rodhe* (2 vols.). Monografies Emporitanes, núm.IV. Barcelona.
- SANMARTI,E. (1981). «Las cerámicas de barniz negro y su función delimitadora de los horizontes ibéricos tardíos (siglos III-I AC.)» a *Actas de la Mesa Redonda del X aniversario de la Asoc. Esp. de Amigos de la Arqueología* (Madrid, marzo 1979).

DARRERES DONACIONS A L'ARXIU I AL MUSEU

(18-XII-1993) SR. MANEL VICENS:

Col·lecció de postals dels anys 1950-1960 editades per Soberanas en blanc i negre (1 Passeig de Sant Feliu, 2 Camí de Ronda, 1 Plaça de toros, 1 Vista des del Fortim, 1 Cala Salions, 1 cala Padrosa, 9 postals de Girona) i en color (1 Sant Pol), i 9 revistes *Jorba*, 1956-1959.

(4-I-1994) EMPRESA VANCELLS I CIA.:

- 1 barrina de peu
- 1 màquina de ribot amb placa de la casa Isidro Pernal.
- 1 màquina Johnson.
- 1 màquina americana fabricada al taller Castelló.
- 1 màquina de partir taps.
- 1 màquina de parafinar.

(5-I-1994) FAMÍLIA ESPUÑA:

Material procedent de Santiago Güitó: 21 fotografies de maquetes de vaixells, 15 plaques de vidre (2 trencades) corresponents a les fotografies, 3 clíxers, programes de cinema 1933 i 1942-1945, postals d'artistes de cinema, 1 caixa amb retalls de diaris.

(7-I-1994) SRA. ISABEL GUELL:

Dos exemplars de la revista barcelonina *La Campana de Gràcia* (7-XII-1901 i 26-IX-1908).

(10-I-1994) ROBERT MAYMÍ (GREINER E HIJOS):

- 1 caixa amb 18 estris de forja.
- 1 premsa del taller Castelló.
- 5 llums d'electrodes.
- 1 màquina d'escapçar del taller Castelló.
- 1 embarrat amb 2 suports.

(13-I-1994) SR. ALFONS HEREU RUAX:

- Festival del Film Amateur:
- 2 recordatoris de la 17a. edició, 1 plat commemoratiu de ceràmica (esquerdat, 5-IV-1975), 2 medalles/trofeus de la 18a. edició (14-21 juny 1975).
- 1 lligall de correspondència (1962-1985), 1 lligall de premsa, 2 lligalls amb programes del Festival i altres impresos, cartells del Festival, fotografies i fotolits, 7 cintes de magnetòfon de les diverses edicions del Simposi d'estudis cinematogràfics.
- 1 capsa/llibre de suro.
- 1 marc de fusta.
- 1 capsa metàl·lica.
- 1 bossa amb taps de suro de diferents marques.
- 1 projector d diapositives Leitz.
- 1 càmera fotogràfica Kodak Brownie Fiesta.
- 1 càmera fotogràfica Zeiss Ikon A.G., Super Ikonta.
- 1 càmera fotogràfica David White Co., Stereo Realist.
- 2 càmeres fotogràfiques Werlisa-I, Certex.
- 1 càmera fotogràfica de joguina.
- 2 trossos de ceràmica inca.
- 1 escut d solapa de l'Ajuntament de Sant Feliu.
- 1 timbre de porcel·lana.
- 1 clíxer de zinc «Costa Brava», Impremta Viader.
- 2 àlbums de retrats familiars, s. XIX.
- Postals de diferents ciutats d'Espanya, del món i artístiques.
- 33 rotlles/ partitures de pianola.
- Llibres: - J. Carballo, *The cave of Altamira*, 1961.
- *Catalonia*, 1982.

- F. verdadera, *Ibiza*, 1976.
- B. de Pantorba, *Guía del Museo del Prado*, 1962.
- *Què és Montserrat*, 1960.
- *Toda Playa de Aro*, 1969.
- *Revista de Girona*, monogràfic de Gaziell, 1987.
- M. Costa Pau, *Turistas, sirenas e indígenas*, 1967.
- J. Cals, *El Baix Empordà*, 1984.
- A. de Padua, *Morir por su madre*, 1890.

(20-I-1994) SR. JORDI VERRIÉ:

2 quadres ovals amb marc rectangular de J. Domingo, 2 paraigües, 1 quinqué de porcel·lana blanc amb peu trencat, 1 suport de setrillers.

3 postals i 1 fotografia, Record dels exercicis parroquials (1931), *Penó de Corpus* de M. Vilaret (1929), Programes de festa major (1929, 1939 i 1944), Full sardanístic (1933), Benedicció de la bandera del grup de germanor F.J.C. de C. (1934), document carnavalesc (1879), Full de Gaziell (1928).

(28-I-1994) AUTOPISTAS, CONCESIONARIA ESPAÑOLA, S.A. (Sr. FRANCESC CASANELLAS ESTELLER):

- 1 plànol en relleu de Girona-Costa Brava (escala 1:100.000).

(31-I-1994) EMPRESA ALBÓ-BURSET:

1 catàleg de Tallers Trill, S.A. de l'any 1924, 1 *Alphabet du Filetage* editat el 1914.

1 màquina italiana «Super Miat», amb els plànols de les parts i peces, per a donar forma als taps de xampany, de l'empresa Secondo Mona, del 1934.

(1-II-1994) FERRETERIA SOLÉS

- 6 manubris desparellats
- 3 jocs de manubris de forja
- Joc de 2 fitores demuntades
- 1 compàs diàmetre fix
- 3 ganxos de forja
- 1 cap massís de forja en forma de gall
- 3 panys de ferro
- 3 atiadors de forja
- 3 pales de forja
- 3 peces de forja amb espiral doble
- 2 fanals

(4-II-1994) FAMÍLIA PAYTUVÍ

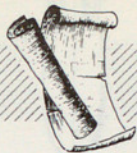
- 1 bicicleta
- 1 aixà
- 1 sulfatadora

(2-II-1994) CAN XIRIBIC

- Peces d'una sínia
- 1 eix
- Carreta
- 1 reòstat

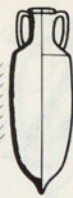
INGRESSOS AL MUSEU PROCEDENTS DE CASES LLEGADES A L'HOSPITAL

També han ingressat al Museu d'Història diverses eines i objectes de mobiliari procedents de les cases de Benet Carreras, de can Miralles i de can Tresené, llegades a l'Hospital.

CARTA DE JOAN SOLER I ALBERTÍ

25 de gener de 1994

De la documentació existent a l'Ajudantia de Marina d'aquesta Vila, se'n desprèn que fou na Brígida Fontanillas i Vidal, la compradora i propietària del llagut de sardinals «BRIGIDA» i no el seu marit, en Llivori Bargeli i Bosch, com jo els havia indicat. A més a més, dels tres germans Bargeli (o Vergeli): Quimet, Llivori i Bartomeu, era aquest últim el co-

negut com «es Pilot» i que fou durant una sèrie d'anys patró d'aquella embarcació.

Prego publiquin aquesta rectificació en el proper butlletí que sigui possible, tant per satisfacció de qualsevol part interessada, com pel meu desig de ser fidel a la veritat. Mercès anticipades,

Molt atentament,
Joan Soler i Albertí

SANT FELIU - MALLORCA (SEGLES XIV-XVI)

1393, 7 novembre.- Des de la Cúria de Governació de Mallorca es concedeix llicència a Bartomeu Pla de Lloret, patró de barca descoberta, per anar a València (ARM Guiatges 5 f. 14).

1393, 17 novembre.- Es concedeix semblant llicència a Antoni Col de Lloret, patró de barca descoberta, per anar a València (Id. f. 15).

1393, 30 desembre.- Llicència a Miquel Garrofer de Blanes, patró de barca descoberta, per anar a València (Id. f. 20v).

1394, 17 agost.- Llicència a Jaume Ros de Girona per sortir de Mallorca (Id. f. 48v).

1395, 15 gener.- Llicència a Pere Massanet, oriünd de Blanes, patró de barca descoberta, perquè pugui anar a Tedelis, terra de sarraïns, el qual patró ha promès que no traurà conversos de Mallorca (ARM Guiatges 5 f. 62).

1395, 5 octubre.- Llicència a Pere Barnès, giro-ní, per anar a Barcelona (f. 87).

1419, 2 setembre.- Llicència a Joan Serç, patró de coca, de la diòcesi de Girona, per anar a Atenes. Ha promès que no traurà conversos de Mallorca (ARM Guiatges 7 f. 207v).

1375, 5 novembre.- Llicència a Joan de Vilanova prevere, perquè pugui treure de Mallorca i portar a Catalunya un quintar de figues seques (ARM Guiatges 3 f. 31).

1376, 24 gener.- Llicència a fra Berenguer Batle, de l'orde de Sant Joan de Jerusalem, perquè pugui treure de la Ciutat de Mallorca i portar a Catalunya 6 quintars de figues seques (f. 38v).

1376, 5 juny.- Llicència a Jaume Castanya per treure de Mallorca i portar a Girona un quintar de formatges de Mallorca (f. 55).

1376, 28 juny.- Llicència a Francesc Margarit, mariner de Palamós, perquè pugui treure de Mallorca i portar a Catalunya 20 quintars de formatges de Sicília (f. 61v).

1376, 16 setembre.- Llicència a Jaume Bru per

treure 20 formatges de la terra i portar-los a Girona (f. 93v).

1377, 8 gener.- Llicència a Pere Serra de Girona per treure de Mallorca 50 fustes de balles-ta i portar-les a Girona (f. 98).

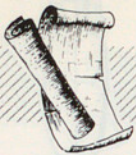
1453, 18 juny.- Joan Gifre de la vila de Sant Feliu de Guíxols, reconeix que Joan Millars li ha pagat 5 lliures i 17 sous i mig barcelonesos pel salari d'un mes i mig que va estar de mariner a la nau que era de Joan Canobio, genovès, la qual fou presa en el port de Roses. Vicenç Vives de Palamós reconeix haver rebut 10 florins d'or d'Aragó pel salari d'un mes i quatre dies. Pere Caner de Palamós ha rebut la mateixa quantitat (ARM Joan Castell C-180 f. 39v).

1473, 11 gener.- Pere Maçana del lloc de Lloret de la costa de Catalunya, ciutadà de Mallorca, senyor i patró de la caravel·la anomenada Caterineta, surt en el port de Mallorca, lloga la caravel·la amb 11 persones entre mariners i fadrins, a Francí Despuig, mercader de la Ciutat de Mallorca, pel viatge que ha de fer; anirà a Eivissa on carregarà de sal, tornarà a Mallorca on podrà carregar 30 draps, després anirà a Nàpols a descarregar la sal i els draps. Dit Maçana donarà per cada modí de sal 3 ducats menys un quart (ARM Joan Castell C-171 f. 58).

1478, 3 març.- Nicolau Macià, notxer de nau, de la vila de Sant Feliu de Guíxols, ven a Francesc Bartomeu, ciutadà de Mallorca, un esclau cristià turc, anomenat Joan, de 22 anys d'edat, pel preu de 90 lliures. Dit esclau es féu cristià a la ciutat de Nàpols (ARM Joan Castell C-206 f. 221v).

1478, 5 maig.- Jaume Surís, de Lloret, del Principat de Catalunya, senyor i patró d'una caravel·la surt del port de Mallorca, promet a Galceran ça Portella, mercader, que demà primer vinent anirà a Cala Manacor on carregarà 250 quarteres de blat i d'allà anirà a la platja del mar de Barcelona; pagarà per nòlit de cada quartera 16 diners, moneda de Barcelona (Id. f. 115 i 244).

1487, 18 febrer.- Jaume Surís, patró de

ARXIU

caravel·la, del lloc de Lloret. del Principat de Catalunya, ara surt del moll de Mallorca i que ha d'anar a l'Alguer de Sardenya i d'aquí al port de Sant Feliu, reconeix deure a Antoni Canyelles, mercader de Barcelona, 26 ducats i mig d'or venecians i promet pagar quan torni a la vila o port de Sant Feliu (ARM Joan Castell C-205 f. 178v).

1489, 30 octubre.- Antoni Caricat, mariner de la vila de Sant Feliu de Guíxols, nomena procurador Bartomeu Cellers, mariner de Mallorca, perquè reclami a Esteve de Roses, mariner de Mallorca, 12 ducats d'or venecians (ARM Joan Castell C-209 f. 79).

1470, 8 octubre.- El rei Joan notifica als jurats de la Ciutat i Regne de Mallorques que ha rebut la seva carta de dia 24 passat «e responent a aquella nós som contents per sguard de aqueix Regne que dat orda en lo enfortiment e provisió de la vila e port de Cadequers farem discórrer per les ylles nostres naus segons scrivim». «E per quant de aquex Regne com sabeu són anats CC hòmens en la empresa del dit Cadaqués, los quals, segons és de rahó, se'n volen tornar, vos pregam e encarregam quant dir podem que treballem e doneu orde que de aquexa Ciutat e Regne hi vaien de continent cent hòmens bé armats e disposats per al mester qui stiguen allà almenys per temps de sis mesos comptant-ni altres car en aquest endemig nós hi provehirem. E som contents aquells se pagan de qualsevol peccúnies e emoluments nostres de aquexa Ciutat e Regne» (ARM Lletres Misesives AH 680 f.65).

1470, 15 novembre.- Els jurats del Regne de Mallorca contesten a la carta del Rei, dient que faran el que sia possible per trametre homes armats, malgrat la penúria del Regne.

1470, 18 novembre.- Carta de Joan de Vilamarí capità general del Rei als jurats de la Ciutat i Regne de Mallorca, notificant haver rebut «lo socorrimet de cent hòmens» i continua dient «com los enemichs sien augmentats en número de Mil e cinchcents o poch més e jatsia ab la molta artallaria que tenien en cars se trobassen qualsque Mil ens haguessen endarrocat tota la meytat dels murs e menes de la vila devant lo siti que tenien més ara han circuït a dos parts la vila e lo port a dos parts que és difficilimo poder-se entrar ne soccòrrer la vila. Perquè pus sabeu e veheu quant en la conservació de aquella ca a l'estat de la Magestat del senyor Rey, ara és hora axí com scriu al spectable lochtinent general de aquex regne fer més de poder trametent de continent les dos naus e altres que aquí se tròpien en què vinguen Mil hòmens o més si més sa pot fer ab les virtualles que necessari seran e açò sens hun punt de dilació com la nau d'en Setantí, lo balaber del Papa e quatre altres balaners sian al port de Senct Feliu per venir entrar en aquest port e asitiar aquesta

MUSEU

vila per mar e per terra que la maior fiança que yo tinch és de aquexa Ciutat e Regne més que de la Majestat del Senyor Rey com de Cathalunya no hona haüt fins ací sinó XXXV hòmens...» (Id f.66-67).

1486, 24 octubre.- Pere Ferrer, oriünd de la vila de Sant Feliu de Guíxols, del Principat de Catalunya, reconeix que Simó Serralta, absent, li ha entregat 8 lliures per esmena de les ferides que li féu al braç esquerre el seu fill Berenguer Serralta (ARM Joan Porquers P-381 f.124v).

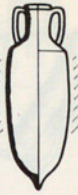
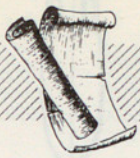
1494, 27 abril.- Nicolau Andreu, català de la vila de Sant Feliu de Guíxols, patró de nau o barca del magnífic Francí Bernat, mercader de Barcelona, reconeix que Perot Espanyol, ciutadà de Mallorca, ha pagat en nom dels jurats del Regne, 760 lliures i 10 sous degut per nòlits de 1.170 salmes de blat de Sicília que hi compraren Antoni Espanyol, pare de dit Perot, i Miquel Bartomeu, ambaixadors del Regne de Mallorca, i dites salmes són equivalents a 4.669 quarteres, mesura de Mallorca (ARM Martí Terrers T-829 f.74).

1553, 5 juny.- Jaume Marquès, mariner, de Mataró, senyor i patró del navili anomenat Santa Maria i Sant Elm, surt del port de la Ciutat de Mallorques, lloga i nolieja a Pere Joan Vaquer, blanquer de Mallorca, dit navili armat de 6 persones, el qual navili en el primer bon temps anirà a Menorca i allà carregarà les robes i mercaderies que dit patró voldrà i amb aquelles mercaderies anirà a la platja de Barcelona i allà descarregarà, i tornarà carregar les mercaderies que voldran Sebastià Doy, Miquel Pascual, mariners, i Benet Codina, blanquer. I de la platja de Barcelona anirà per qualsevol lloc de la costa de Catalunya, ço és, de Barcelona fins a Blanes i si per cas hauria d'anar fins a Sant Feliu de Guíxols, hauria de donar 3 escuts a més del preu del present noliejament. De dita costa de Catalunya tornarà al port de Mallorques i aquí serà pagat de 70 corones o escuts d'or. 12 juny.- Jaume Marquès reconeix haver rebut de dit Pere Joan Vaquer 16 escuts d'or valents 24 lliures mallorquines (ARM Melcior Sans S-67 f.52-53v, 55v-56v i 57).

1448, 20 juny.- Antoni Ros, mariner de la vila de Sant Feliu de Guíxols, ven a Antoni Sastre, mercader, 2 esclaus turcs, de 35 anys d'edat, un anomenat Alí, l'altre Seni, per preu de 115 lliures (ARM Bernat Contestí C-106 f. 53v).

1459, 19 febrer.- Pere Pujol, patró de balener, habitador de la vila de Palamós, reconeix a Ramon peris, mercader de València, que li ha pagat 70 lliures, moneda mallorquina, preu d'un esclau bord negre, de 15 anys d'edat, anomenat Joan. (ARM Bernat Contestí C-120 f. 65).

Ramon Rosselló

BIBLIOGRAFIA GUIXOLENCA

JOAQUIM NADAL, a la presentació de llibre *Sant Feliu Guíxols. Imatges per a la història*, féu un parlament que ens ha semblat que pagava la pena de donar-lo a conèixer a tots els lectors del nostre *Informatiu*, pels motius que es faran obvis a mesura que es llegeixi.

Començà el parlament amb una felicitació cordial a tots els assistents i, en general, a tota la població per l'edifici del Monestir i pel seu equipament (Arxiu, Museu, Sales d'exposicions, etc.) que a poc a poc es va consolidant en el context dels altres equipaments municipals. Un altre motiu de felicitació era el nostre Passeig de Mar, patrimoni magnífic, i el privilegi de viure cada dia arran del mar.

A partir d'aquesta doble felicitació, que li serví de preàmbul, Nadal continuà dient que seria bo que amb quatre pinzellades, com ho féu un vídeo de Barcelona que mostrà Oriol Bohigas en un programa de televisió, es pogués definir com havia estat l'essència mateixa de la ciutat de Sant Feliu. Un exercici -digué- que podria fer el nostre Taller d'Història amb molta eficàcia, «parlant del port, de la platja, del monestir, del suro, del tren... I amb uns quants elements ben definits explicitar la relació -a vegades conflictiva, a vegades creativa- entre el món feudal (en aquest cas eclesiàstic) i el món civil, preferentment municipal, l'activitat econòmica -volcada preferentment cap al mar-, la pesca, el suro, l'exportació, la marina, la navegació. Totes aquestes coses que es perden en l'ombra del record, que són simplement al rerafons de la nostra memòria, perquè tots plegats ho hem viscut d'una manera o altra a través de les nostres famílies; principalment, òbviament, de vostès: I que de cop i volta el que fa l'historiador és arreplegar-ho, posar-ho junt i tenir la capacitat de presentar les coses de tal manera que apareix un discurs lògic que interpreta i analitza més enllà del que pot ésser la simple descripció que, peça a peça, podem fer cadascun de nosaltres amb els record que tenim emmagatzemats de la nostra pròpia vida o d'allò que ens han explicat.

I em sembla que aquest llibre fa i facilita aquest exercici amb una extraordinària eficàcia. Jo diria que amb molta força; i un exercici on, a més a més, es pot produir l'exercici personal de cada un de vostès i de tots els ciutadans de Sant Feliu, aplicant-hi la seva manera de veure aquest procés de transformació i la seva manera d'interpretar-lo.

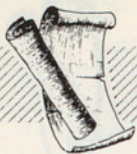
I em sembla que la combinació entre les fotografies -les que «manen» com havia dit el fotògraf (Quim Bigas)- antigues, més que no pas les noves fetes a mida realment amb un esforç de persistèn-

cia, de tenacitat d'empaitar la visual exacta que dóna justament aquesta força comparativa entre el passat i el present en cada angle concret de cada una d'unes tres-centes fotografies fetes de diferents aspectes de Sant Feliu de Guíxols.

Aquesta combinació, aquest treball, i els comentaris de l'Angel Jiménez en relació a tot el que significa arreplegar cites literàries per un costat, el comentari del sentit de l'espai urbà, de la vida com s'hi ha anat desenvolupant per l'altre, són en certa manera el vídeo estàtic que equivaldria al vídeo de Barcelona -que us comentava- de l'Oriol Bohigas.

I em sembla que més que la pregunta si era millor o pitjor el Sant Feliu de les fotografies antigues o el Sant Feliu de les fotografies noves -que sempre és capgirable-, el que cal és veure sobretot què ha passat aquí dins, quina és l'aventura humana que s'amaga darrera d'aquest paisatge estàtic que és la fotografia. I en aquest sentit em deixin fer un parèntesi per a capgirar l'argument tantes vegades quantes calgui. Si vostès agafen la fotografia que compara el Passeig amb el Reina Elisenda ara, i l'edifici que hi havia abans, potser sí que podrien dir que més ens hagués valgut que no hi hagués l'hotel i hi quedés l'edifici que hi havia hagut abans. Però si vostès agafen la fotografia de la riera i veuen aquells darreres de cases i aquella roba com penja, i la riera coberta, i el que significa un model de vida o un altre, tinguin la seguretat que cap de vostès, em sembla, no voldria fer marxa enrera.

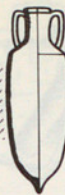
Aquest és un factor que hem de tenir en compte, en la mesura que quan se'ns apaga el llum, som incapaços de pensar que fa cents no n'hi havia. Estem tan directament vinculats, som tan depenents d'allò que entre tots hem anat creant de confort estable en la vida urbana que l'exercici de pensar com s'ha arribat fins aquí -i a quin preu, és clar, també-, però que cap de nosaltres no hi voldria renunciar -i fariem bé de no voler renunciar- a tot allò que ha significat un procés de modernització de la vida, que em sembla que és extremadament interessant i que expressa una noció que tots hem defensat. I és que, primer, la història mai no es repeteix. Segon, en general, sempre és temps millor el temps que ha de venir que no pas el temps que ha passat. I això, entre tots, ho hem de fer possible, i hem de treballar en aquesta direcció, perquè crec que és la tònica que -amb alts i baixos i amb fluctuacions, però- s'ha anat produint i reproduint al llarg de tota la història.

Deia que una de les coses que he fet per presentar aquest llibre ha estat buscar i intentar comptar en quantes fotografies hi havia gent i en quantes no n'hi havia. I havia pensat de fer el retret als autors -que ja no els hi puc fer perquè, després, la comptabilització finals els és favorable- heu triat massa paisatge urbà, aquí no hi surt la gent. Que era una crítica fàcil. Ben comptabilitzat, però, aquest és un llibre on la gent té un paper important. Potser un paper de segon pla, perquè no acaba d'estar en primera línia. Però hi ha tot el qui ha d'haver: els pescadors, els tapers, els descarregadors del moll, hi ha dones, hi ha gent al Passeig, hi ha moltíssima gent que apareix potser anònimament com un teló de fons, però que és la que dona sentit a tot el que representen aquestes fotografies i al que, al pas del temps, ha fet que anés conduint Sant Feliu cap a una determinada realitat.

En el fons hem de pensar la ciutat com una realitat urbana i com una realitat humana. La realitat urbana sense la realitat humana no té cap sentit. Res no es justifica. Facin l'exercici mental de buidar Sant Feliu de gent, un dia, una setmana sencera. I d'aparèixer una sola persona a les dotze de la nit, a la una...Ni el Passeig del Mar no tindria la gràcia que té amb la gent vivint-hi i vivint-lo, i donat-li cos i sentit. Perquè cap dels aspectes de la realitat urbana construïda no s'explica si no és amb tota l'acumulació d'històries humanes que hi ha al darrere. Es aquesta relació dialèctica entre els homes i les dones, i la realitat urbana que hem construït el que fa que -en el fons, ens agradi o no- el Sant Feliu d'avui sigui l'herència exacta d'un joc una mica complicat, d'exercicis de poder determinat i d'una realitat social que no és homogènia i que és complexa, però és la que és. Tenim tots plegats l'herència que hem rebut de tots els qui ens ha precedit. I la nostra obligació és la de ser capaços de conduir les coses en una direcció que ens permeti fer-ho millor, i deixar una herència millorada i transformada. Em sembla que aquest és el punt de vista amb què vostès s'han d'aproximar a aquest llibre. Primer des del punt de vista personal, del rerafons de la memòria de cada un de vostès. Després, la memòria col·lectiva amb la voluntat d'incidir-hi com a membres d'una comunitat, com a ciutadans d'un poble, d'una població que s'ha anat construint al llarg de la història i que encara avui es va fent. I a partir d'aquí, fer una lectura visual i literària d'aquest llibre, que dona molt el to del que ha representat aquesta trajectòria tan rica i tan interessant.

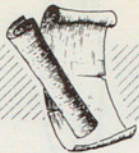
Pensin, per altra banda, que aquí hi juguen molts elements i de moltes menes, alguns d'entorn físic, orogràfic, com és/era l'entorn de Sant Feliu. Un altre més de medi natural, com era, com podíem veure l'entorn de Sant Feliu despul·lat de

cases, però despul·lat de vegetació també, i aquesta és pràcticament una realitat a tota la Costa Brava. I com, a partir d'un determinat moment, hi ha un canvi molt radical en el paisatge -amb els matissos que vulguin-, els boscos de suros són un patrimoni de sempre. En canvi els boscos de pins són una realitat sobrevinguda. I la muntanya, tant de Sant Elm com la de sobre el port, estaven despul·lades de vegetació. En canvi, de cop i volta, les plantacions més urbanes hi donen una força diferent, que canvia. En el cas de Girona o de Barcelona passa el mateix. La muntanyes de Montjuïc era una muntanya absolutament pelada, per raons estratègiques, òbviament. I que adquiria una tonalitat o una altra segons la realitat conjuntural de cada moment. Tot això dona molt el to del que vostès hi poden trobar i del que vostès hi han d'anar a buscar en aquest llibre. I deixim-me simplement, primer felicitar els autors que són els que realment han dedicat aquest esforç tenaç per a poder construir un discurs extremadament interessant i que produeix una certa interpel·lació sobre cada una de les realitats que està intentant realitzar. I després a l'Ajuntament, que l'ha fet possible i l'ha volgut publicar, pensant que aquesta podia ser una publicació útil per a tots vostès i per a promoure la visió d'aquest a realitat col·lectiva que és Sant Feliu de Guíxols.

I deixin-me, per acabar, tornar en certa manera al principi, i en un to una mica personal. El fet que Sant Feliu fos en una època de l'Edat Mitja carrer de Girona, potser justifica que jo hagi vingut a presentar aquest llibre, no pas amb cap pretensió de donar una visió pejorativa de la condició de carreratge, sinó ben al contrari. Aquell era un exercici de llibertat dels ciutadans lliures que volien ser lliures i que per aconseguir aquesta llibertat es vinculaven a un altre entorn de llibertat, que podia ser una altra població, per a desvincular-se d'un entorn de sometiment que podia ser la de la relació més directa amb els poders establerts extremadament potents, justament expressats per aquest Monestir on estem. Haver buidat el Monestir del poder que era i haver-lo substituït per un poder civil és en certa manera la destil·lació final de l'exercici de llibertat que van fer els ciutadans de Sant Feliu de Guíxols el dia que van voler -i poder- ser carrer de Girona. No pas perquè Girona hi fes cap paper especial, sinó perquè la gent de Sant Feliu, amb aquesta tria, feia un exercici de llibertat en relació amb un determinat poder local que els dominava i que no els acabava d'agradar.

De veritat, felicitats pel llibre, i que el puguin disfrutar aquestes vacances de nadal, i que l'any que ve sigui més bo que aquest. Moltes gràcies.

Bigas, Joaquim; Jiménez, Àngel (1993)
Imatges per a la història, Col.lecció d'Estudis Guixolencs, núm. 8. Sant Feliu de Guíxols: Servei de Publicacions i Arxiu de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

El passat 18 de desembre de 1993 es presentà al Monestir de Sant Feliu el darrer volum, el vuitè, de la Col.lecció d'Estudis Guixolencs, *Imatges per a la història* del qual en són autors Joaquim Bigas, membre de l'Associació Fotogràfica de Sant Feliu, i Àngel Jiménez, director de l'Arxiu Municipal.

El llibre consta de 46 capítols que tracten uns espais (La badia, La Rambla Vidal, El barri de Tueda,...) i unes activitats determinades (Tràfic al port, Xarxes i drassanes, La indústria surera,...), i cadascun d'ells queda dividit en dues parts: en l'una, es comparen dues imatges realitzades des del mateix angle, una del passat i una d'actual; i en l'altre, imatges en un format més petit i text complementen la informació. A través de les seves 97 pàgines els autors ens fan participar de l'evolució urbanística i paisatgística de la ciutat, i ens sentim capaços d'anar descobrint les diferències entre l'ahir i l'avui i d'anar trobant els canvis progressius que han patit en molts casos o que han aconseguit en d'altres les diferents zones del municipi.

La majoria de les fotografies antigues- que corresponen a un període d'entre finals del segle passat als anys trenta del nostre- són obra d'Àngel Toldrà, Luis Roisin, Amadeu Mauri, Ricard Mur,... i procedeixen del fons d'imatges de l'Arxiu Municipal i de les col.leccions privades de Pere Barreda i Pere Mías. Les fotografies actuals han estat realitzades per Joaquim Bigas, que ha tingut cura de buscar l'enquadrament al més semblant possible i fins i tot en alguns casos ha cercat, com ell mateix ens ha explicat, la mateixa lluminositat. Una dificultat en aquesta tasca ha estat la impossibilitat de triar altra composició que aquella que li venia imposada per la fotografia antiga, i per tant no estava autoritzat a buscar elements que poguessin suavitzar o fer més amable la imatge actual.

Amb el text ens endinsem en el context de la

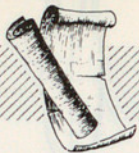

fotografia(les funcions d'un edifici, les activitats pròpies d'una zona, els costums,...) i alhora en les concrecions(les dates de construcció, arquitectes, propietaris,...). Però no vol ser una evocació nostàlgica de temps passats sinó que intenta- tal com ens explica Àngel Jiménez en el pròleg- «de subratllar l'aspecte informatiu i testimonial de la percepció visual del passat (...). Els breus escrits (...) no signifiquen pas la defensa d'un sentit immobiliari del patrimoni i de la seva conservació a ultrança (...). El patrimoni urbà es pot adequar a noves necessitats i a funcions actuals».

Queda clar a través del llibre la importància de la imatge com a font d'investigació. Dins la història urbana contemporània, la imatge no tradueix o interpreta- com passaria amb els gravats- sinó que és la mateixa realitat. Però fins ara són poques les vegades en les quals la fotografia s'integra en la recerca d'una manera completa, amb el mateix nivell, dignitat i atenció que altres documents que són a l'abast de l'estudiós. Massa sovint les fotografies són només acompanyament del text resultat de la recerca, són «il·lustracions».

A través d'un detingut examen d'una fotografia d'un espai urbà qualsevol, és possible d'estudiar, per exemple, el grau d'urbanització (volum construït, solars buits,...), els tipus i les dates de les edificacions(tipologia, dates,...), analitzar la pavimentació, la plantació d'arbres, la instal·lació elèctrica, el clavegueram, els fanals, els tipus de vehicles, de botigues i empreses, la indumentària,... Com ens evidencia aquest treball, en una fotografia d'ambient urbà es pot anar molt més enllà de l'estudi de les edificacions.

Sílvia Alemany

"L'Anticlericalisme a Sant Feliu de Guíxols i comarca a l'època contemporània", d'Àngel Jiménez.

Aquest treball d'investigació apareix dins de la darrera publicació de QUADERNS DEL CERCLE D'ESTUDIS HISTÒRICS I SOCIALS DE GIRONA, que es presenta sota el títol *Església i societat a la Girona contemporània*.

En aquest estudi se'ns presenta una qüestió poc coneguda en l'àmbit historiogràfic en general, i encara menys en el local, el perquè de l'existència d'actituds anticlericals i les manifestacions en fets concrets.

L'autor ja ens havia presentat diversos articles puntuals sobre aquesta qüestió que han aparegut en diferents publicacions. Especialment interessants van ser els articles que aparegueren a *Es Corcó* i que ben segur són la base de l'article que ens ocupa. Seguint amb les seves investigacions aprofundint en la qüestió anticlerical Àngel Jiménez ens permet d'observar quin ha estat el paper de l'Església catòlica en els darrers dos segles, tot i demostrant que en masses casos hi ha un excés de poder clerical que va lligat a un allunyament de la fe cristiana de base, fet que no fa res més que augmentar l'enfrontament entre clericals i anticlericals.

L'anàlisi històrica segueix un fil argumental que ens porta des de les actuacions de la Inquisició, símbol màxim del poder repressiu de l'Església durant segles, fins als fets de 1936, que podrien ser la culminació de l'anticlericalisme amb l'atac directe al clergat. En aquest llarg camí l'autor presenta diversos moments històrics, entre els quals podem destacar l'impacte de les noves idees que imposà la Revolució francesa, la guerra del Francès, el mogut segle XIX fins a la Restauració, els orígens de l'obrerisme, el primer terç del segle XX (catolicisme social, la Setmana Tràgica, 1936).

El perquè de les actituds anticlericals és presentat per l'autor com una resposta a l'actitud i doctrina contrària, el clericalisme. Hi ha diversos elements que provoquen i posen de manifest el pensament anticlerical, però n'hi ha dos de destacables:

- l'existència de l'Església com a estructura de poder.
- l'apropament i defensa de l'Església de les idees més conservadores i reaccionàries.

El treball ens permet de veure com hi ha una resposta clara a les preguntes que moltes vegades ens hem fet de per què es van produir moments crítics i tràgics en una ciutat com la de Sant Feliu, tenint com a víctimes els representants o els béns de l'Església catòlica. No és una resposta

unilateral sinó que s'han de veure una sèrie de circumstàncies i de situacions que hi portaren, totes elles lligades en molts casos a les actuacions de la pròpia Església o dels seus representants. Sense oblidar el paper de les ideologies liberals, progressistes, federals, republicanes, socialistes o anarquistes.

Un dels aspectes destacables del treball és la inclusió de Sant Feliu en un marc més ampli, no com a cas isolat. S'ha intentat -i s'ha aconseguit- veure si hi havia a la comarca (Calonge, Palamós, etc) els mateixos eixos de funcionament i resultats que aquí. Aquest element permet d'adonar-nos que no hi ha processos històrics localistes, sinó que sempre s'ha de veure el context més proper i el més llunyà.

Un dels temes de gran interès que queda per estudiar fa referència al paper del nacionalisme/ regionalisme en aquest aspecte de la nostra història. Potser seria convenient aprofundir en la qüestió ja que això permetria aclarir dubtes i ensorrar teories maniquees que tan de moda estan en ambients historiogràfics del nacionalisme excloent.

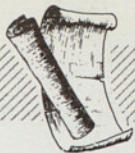
Tot i que limita la seva aportació el 1936, l'autor acaba fent referència a allò que s'esdevindria a partir de 1939 i torna a insistir en el mateix argument que fins aquell moment ens ha estat demostrat:

X. Antón, J. Clara, P. Cornellà, A. Jiménez, M. Jiménez,
J.M. Marqués, S. Marqués, J. Pla, J. Puigbert, A. Romero, P. Solà

**ESGLÉSIA I SOCIETAT
A LA GIRONA
CONTEMPORÀNIA**

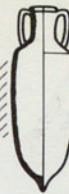

Quaderns del Cercle

«L'Església, després (1939), tornaria a perdre un nova ocasió..., per a descobrir al cor de la persecució la pròpia identitat, i esdevenir així una comunitat al servei de la Humanitat no vinculada a cap poder...basada en els senzillament cristians, és a dir, en tots aquells que tenen un actitud de servei als altres...».

Amb aquestes frases finalitza l'estudi de l'anticlericalisme, i en resten obertes les portes d'una investigació a realitzar que és la del paper de l'Església local durant el franquisme, encara que ja se'ns anuncia que no van canviar les actituds i les situacions de domini i privilegi que tenia l'Església, sobretot per la total comunió amb les autoritats lo-

cals durant els primers quinquenys de la dictadura feixista.

En resum, un bon treball que ens permet de tenir una idea més acurada d'una de les qüestions fonamentals de la nostra història, i que sense cap mena de dubte enriqueix la historiografia guixolenc contemporània, i d'un valor historiogràfic que va molt més enllà de les nostres contrades, per a convertir-se en una bona aportació a la historiografia catalana contemporània.

Josep Melcior Muñoz i Ayats
Llicenciat en Història Contemporània

Presentació a Ullastret del dotzè volum dels estudis del Baix Empordà.

El diumenge 21 de gener va tenir lloc a les escoles d'Ullastret la presentació del volum núm. 12 dels Estudis del Baix Empordà que edita l'Institut d'Estudis del Baix Empordà. L'acte de presentació va ser presidit pel Sr. Vicenç Teixidor, alcalde d'Ullastret, la Sra. Mª Aurora Martín, cap del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona i directora del Museu d'Ullastret i el Sr. Lluís Esteva, president de l'Institut. En el decurs de l'acte, els autors presentaren els respectius articles.

El volum consta de nou articles i sis notícies al final de la publicació. Els articles referits a Sant Feliu i la Vall d'Aro són els següents:

- «Excavacions a la basílica de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà)(1962-1966)» de Lluís Esteva i Cruaños. Es tracta de la publicació dels resultats de les campanyes d'excavació d'aquells anys i conté la descripció de les estructures i les inhumacions que es posaren al descobert.

- «Materials arqueològics de la basílica de Santa Cristina d'Aro» de Francesc Aicart i Josep Mª Nolla. Complementa el treball de Lluís Esteva amb l'estudi dels materials que van aparèixer en aquelles campanyes, els quals fan sospitar una llarga perduració de l'hàbitat en el lloc.

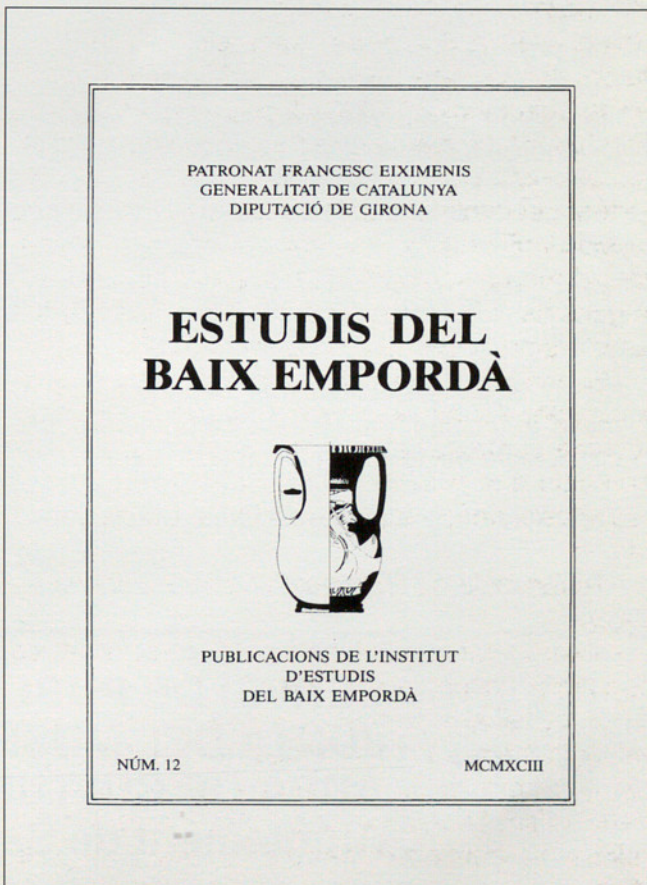
- «Un forn romà a Solius» de Francesc Aicart i Jordi Sagra. És un breu estudi de les restes estructurals d'un forn romà situat a l'Ardenya.

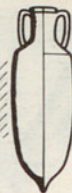
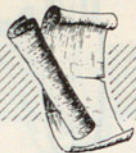
- «El retaule renaixentista de Santa Cristina d'Aro» de Lluís Esteva i Jordi Bautista. És una anàlisi històrica i estilística d'aquest retaule obrat per Joan Pujades i Joan Sanches segons demostren els autors.

Les notícies breus referides a la nostra con-

trada són: «Cova de la Costa d'en Cirera (Sant Feliu de Guíxols). Restes humanes» de Bibiana Agustí; «Jaciment de còdols (Edat del Bronze)», «Jaciments del Bosc d'en Rabell (s.I-II d.C.) i «Cal Pitxo (s.I-III d.C.) de Lluís Esteva i «El campanar de l'església de Sant Martí de Romanyà» de Pere Trijueque.

Francesc Aicart

CALENDARI D'ACTIVITATS (MARÇ-JUNY 1994)

EXPOSICIONS

- Exposicions de Claude Lambert i Experimental Ninots. Del 4 al 28 de febrer.
- "La indústria surera (1910-1945) i Ricard Mur, fotògraf del suro". Del 3 de març al 17 d'abril. Màquines del suro procedents de fàbriques guixolenques complementades amb una exposició de fotografies de Ricard Mur sobre el tema realitzada pel Museu del Suro de Palafrugell.
- "Exili i deportació 1939-1945" (Catalans als camps nazis). Del 12 de març al 17 d'abril. El testimoni dels qui van patir i morir als camps de concentració nazis.
Divendres, 18 de març, a les 19,30 h : "Nit i boira" d'Alain Resnais. Pel·lícula i col·loqui.
Diumenge 3 d'abril, memorial als Jardins de Juli Garreta.
- "Sant Feliu de Guíxols, 1910-1945. De la Primera Guerra Mundial a la Guerra Civil". Del 25 de març al 15 de maig. Exposició dels Tallers d'Història, Arxiu i Museu, continuació de la realitzada l'any anterior referent al període 1870-1910.
- "Escriure com viure". Del 8 d'abril a l'1 de maig. Recull dels més de quaranta anys de creació literària de Josep Vallverdú.
Divendres 8 d'abril, a les 19,30 h. inauguració.
- "Àsia: el continent de la diversitat". Del 28 d'abril al 15 de maig.
- "El Petit Príncep". Del 7 de maig al 5 de juny (Central de Biblioteques de La Caixa).
- "El poblat ibèric dels Guíxols". A partir del 26 de maig, a la sala II del Museu. La primera població estable del territori guixolenc.
- Exposició de fotografies de Quim Botey. Juny.

CONFERÈNCIES

Paral·lelament, es faran algunes conferències relacionades amb els temes de les exposicions:

3 de març, a les 19,30 h.

"El suro en la història industrial de Catalunya", a càrrec del Dr. Jordi Nadal i Oller, catedràtic d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona.

10 de març, a les 19,30 h.

"La indústria surera del Baix Empordà (1910-1945)", a càrrec de Santiago Hernández, professor d'Institut i autor de diversos treballs d'història sobre el tema.

25 de març, a les 19,30 h.

"L'art de 1910 a 1945", a càrrec de Francesc Vicens, regidor de difusió i relacions culturals de l'Ajuntament de Barcelona.

7 d'abril, a les 19,30 h.

"La literatura catalana entre el Noucentisme i la Guerra Civil" a càrrec de Margarida Casacuberta, professora de literatura catalana contemporània de la Universitat de Girona.

14 d'abril, a les 19,30 h.

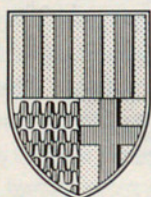
"La Guerra Civil", a càrrec del Dr. Pelai Pagès, professor d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona.

5 de maig, a les 19,30 h.

"Per una cultura de la pau" a càrrec de Fèlix Martí, director del Centre Unesco de Catalunya.

26 de maig, a les 19,30 h.

"Món ibèric i romanització al nord-est de Catalunya", a càrrec del Dr. Josep Mª Nolla, professor titular d'Arqueologia de la Universitat de Girona.

SERVEI DE PUBLICACIONS I D'ARXIU
JUNTA DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
ÀREA DE CULTURA
Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols